

נאכל חרב? תקציב 2026 בצל הנטל הביטחוני וסדרי עדיפויות לעתיד

פרופסור קרנית פלוג ורועי קנת פורטל

כנס אלי הורביץ

לכלכלה וחברה | 2026

של המכון הישראלי לדמוקרטיה

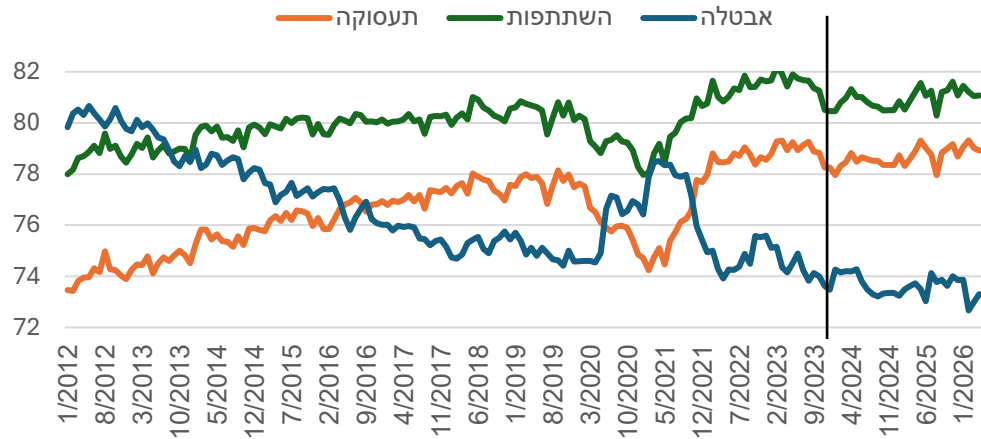
קרן דליה ואלי
הורביץ בע"מ

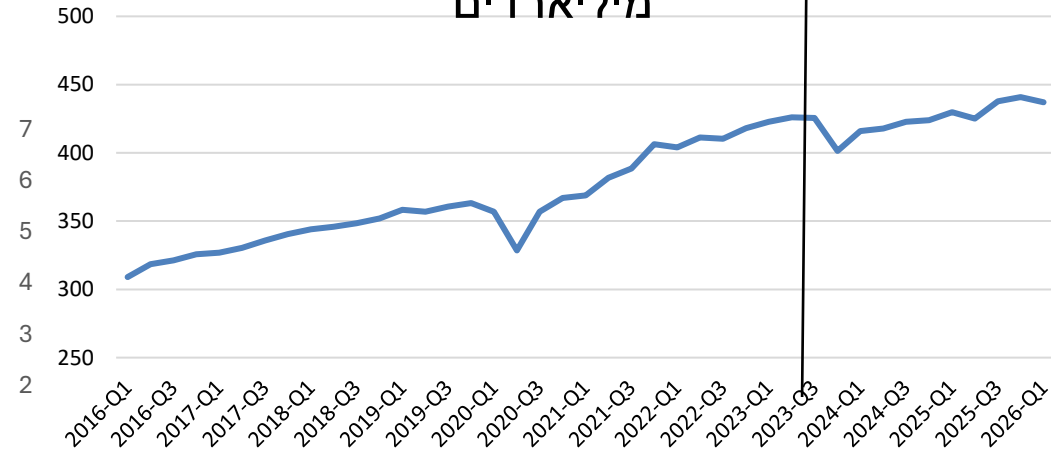
המכון הישראלי
לדמוקרטיה

תמונת מצב המשק

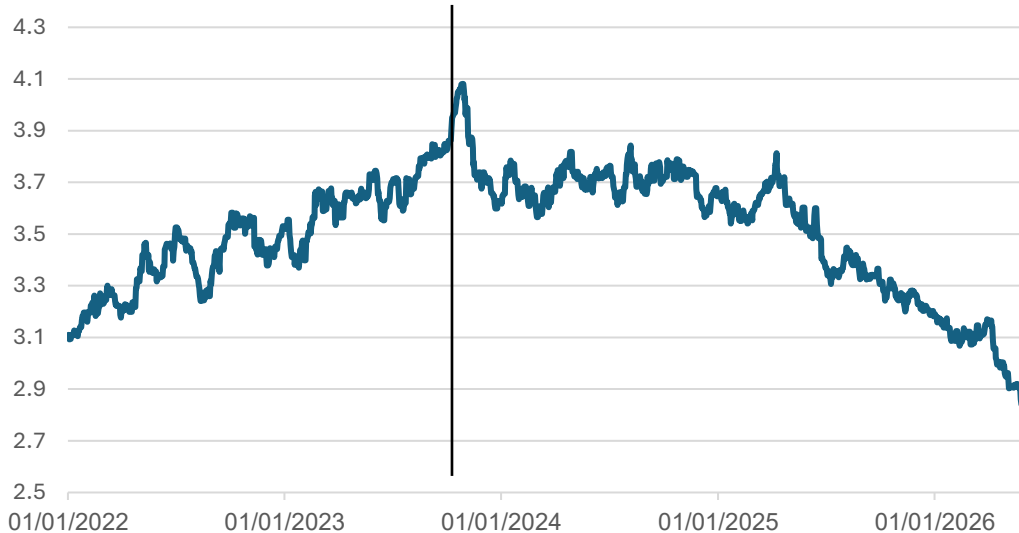
שיעורי תעסוקה, אבטלה (ציר ימני)
והשתתפות, 25-64, מנוכה עונתיות

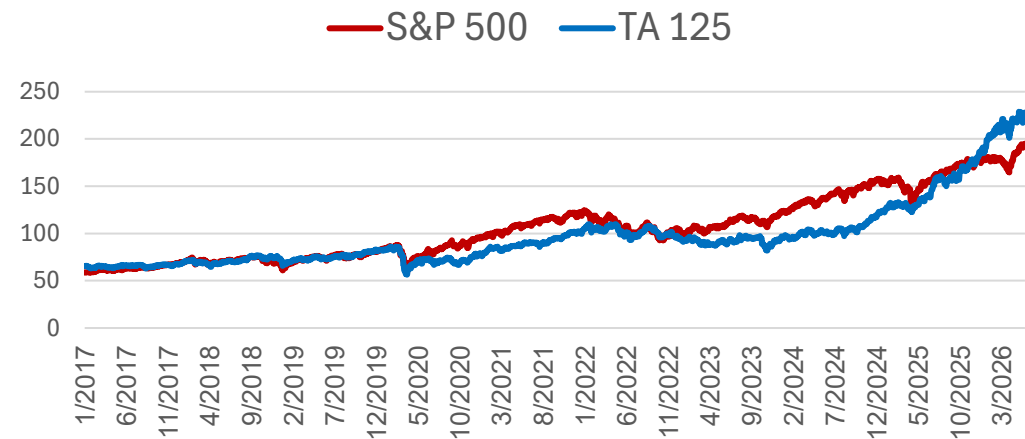
תוצר רבעוני ישראלי מנוכה עונתיות,
מיליארדים

שער הדולר

מדד תל אביב 125 ומדד S&P 500, יום
הבחירות (1.11.22) = 100

המשק
הישראלי
הפגין
במלחמה
חוסן
ועמידות
מרשימים

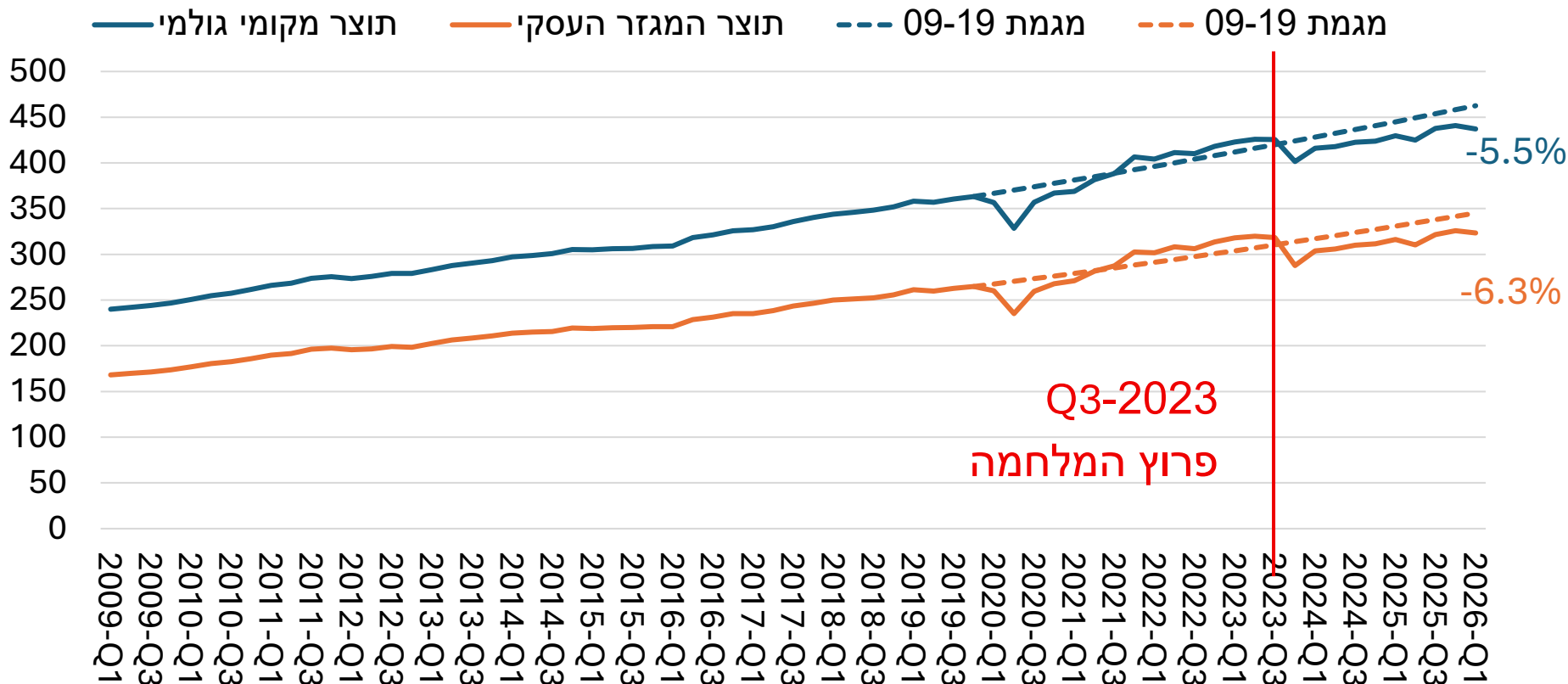

כנס אלי הורביץ
לכלכלה וחברה | 2026

של המכון הישראלי לדמוקרטיה

המחיר הכלכלי של המלחמה

התמ"ג ותוצר המגזר העסקי הרבעוני, מיליארדי ש"ח, מחירי 2020

למלחמה יש
מחיר כלכלי-

פגיעה

בתוצר,

ובייחוד

במגזר

העסקי, ביחס

לפוטנציאל

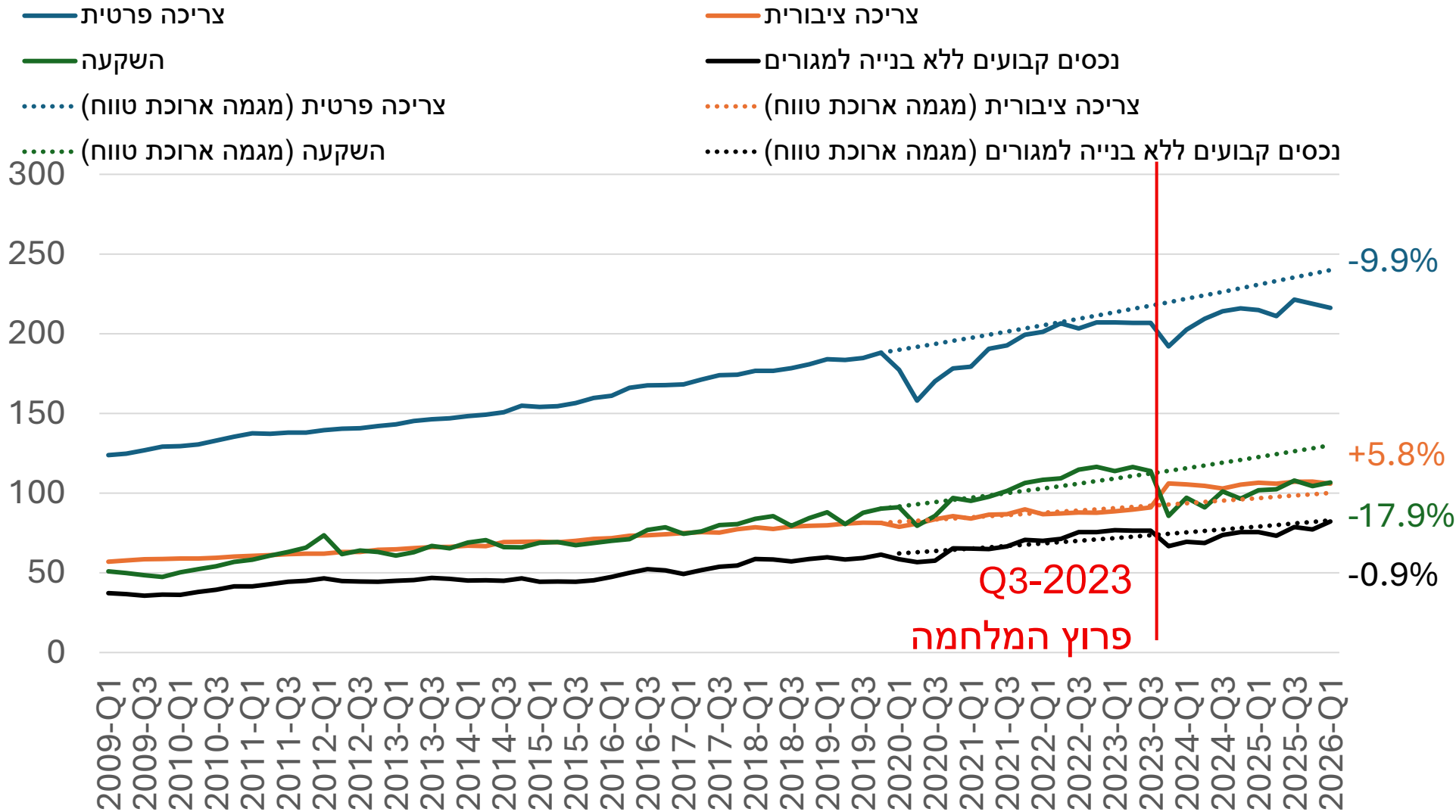
כנס אלי הורביץ

לכלכלה וחברה | 2026

של המכון הישראלי לדמוקרטיה

המחיר הכלכלי של המלחמה

מרכיבי תוצר נבחרים מול מגמת קצב גידול 2009-2019, מיליארדי ש"ח, נתונים רבעוניים, מחירי 2020

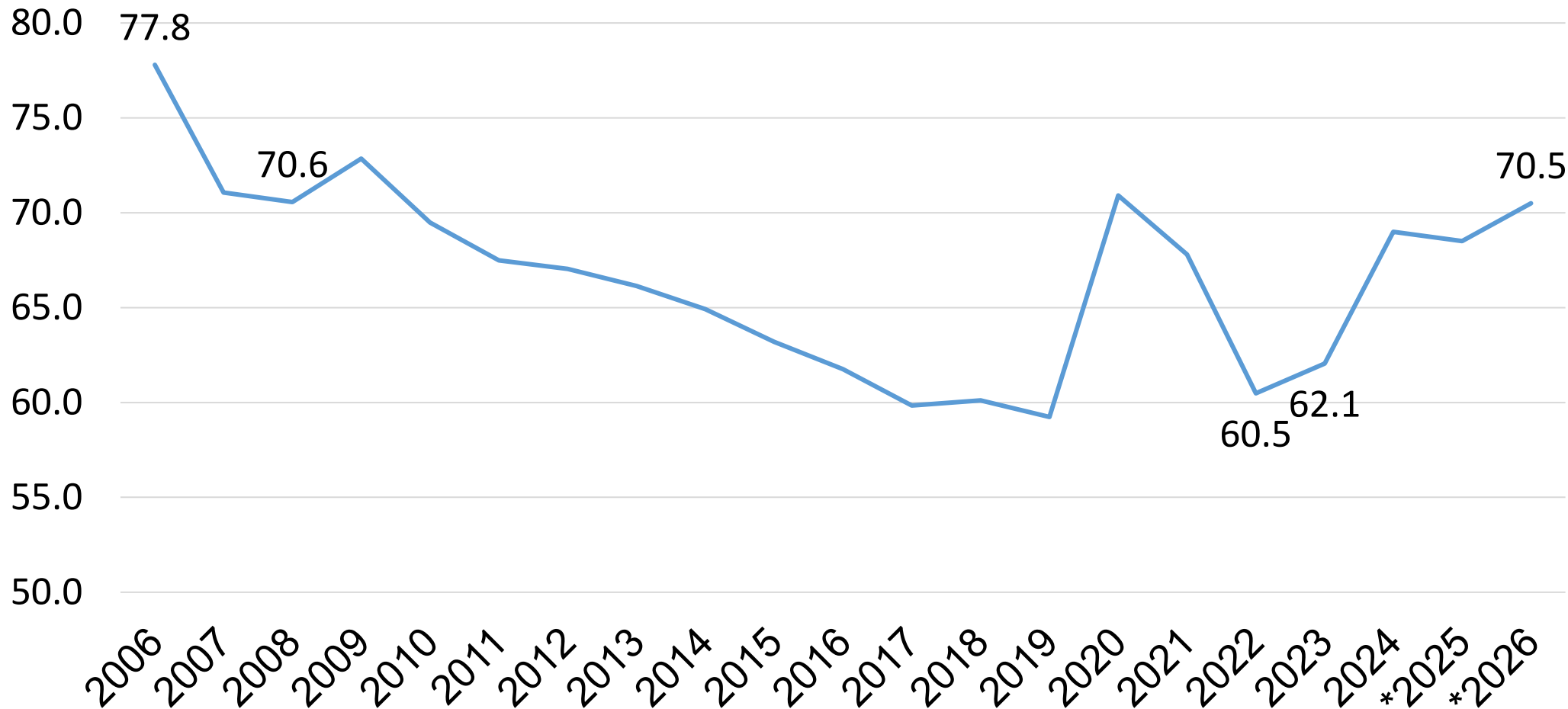

ירידה בצריכה הפרטית ובהשקעות (בעיקר בבניה למגורים), ביחס למגמה; עליה בצריכה הציבורית

המחיר הכלכלי של המלחמה

יחס חוב תוצר (ב-%)

*תחזית בנק ישראל (מרץ 26)

מקור: עיבודי המכון הישראלי לדמוקרטיה לנתוני משרד האוצר ובנק ישראל

עלייה חדה בחוב
הציבורי
ובתשלומי
הריבית (כ-10
מיליארד ש"ח
לשנה)

המחיר הכלכלי של המלחמה

- התוצר העסקי נמוך ב-6.3% מהמגמה,
- התוצר העסקי נפגע במצטבר בכ-176 מיליארד ש"ח
- לפי בנק ישראל הנזק הוא 35 אלף ש"ח לנפש באובדן הכנסה לאומית ביחס לפוטנציאל – כשרוב המחיר מתבטא כרגע בנטילת חוב*
- יחס החוב לתוצר עלה מ-60.5 (2022) ל-68.5 (2025), עלייה של כ-160 מיליארד ש"ח, שמשמעותה כ-10 מיליארד ש"ח תוספת לתשלומי הריבית לשנה
- אחרי העלייה בתשלומי הריבית מתחילת המלחמה, הם עומדים על כ-12% מתקציב המדינה – כ-84 מיליארד ש"ח

* חישוב בנק ישראל: הכנסה הלאומית הגולמית (ללא תשלומים נטו לגורמי ייצור זרים) פחות הצריכה הציבורית הביטחונית, מחולקת בסך האוכלוסייה ובמדד מחירי הצריכה הפרטית מהחשבונאות הלאומית, מגמת 2014 עד 2019

תקציב 2026

מאפייני תקציב 2026

- טוב שעבר תקציב – תקציב המשכי היה נמוך בכמעט 100 מיליארד ביחס לתקציב שאושר
- תקציב הביטחון (נטו) – 7.8 אחוזי תוצר, לעומת 4.2 טרום המלחמה; עלייה מ-16% מהתקציב ל-25%
- תקציבים קואליציוניים בהיקפים גבוהים, חלקם 'מולבנים' – ונכנסו לבסיס התקציב
- אין השקעה מספקת במנועי צמיחה

תקציב הביטחון על מרכיביו

2026	2022	2015-2019	תקציב הביטחון
7.8	4.2	5.3	אחוזי תוצר
175.5	74.5	68.5	מיליארדי ₪ מזה:
149.4	61.9	57.4	משרד הביטחון* מזה:
10.9	6.3	5.3	שיקום ומשפחות
26.1	12.6	11.2	ביטחון-אחר מזה:
21.9	9.3	8.1	גופי הביון (שערוך)**

*בהחרגת שערוך גופי הביון ל-2015-2016, כולל רזרבה ביטחונית של 7 מיליארד ₪ לשנת 2026
** 2015-2016 - לפי רזרבה כללית, 2017 והלאה - לפי 'הוצאות ביטחון שונות'

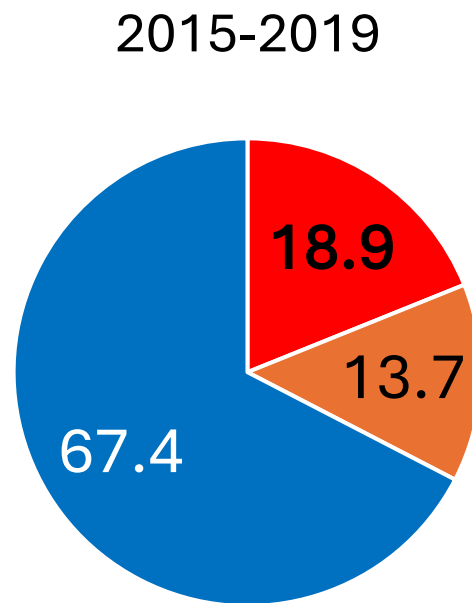
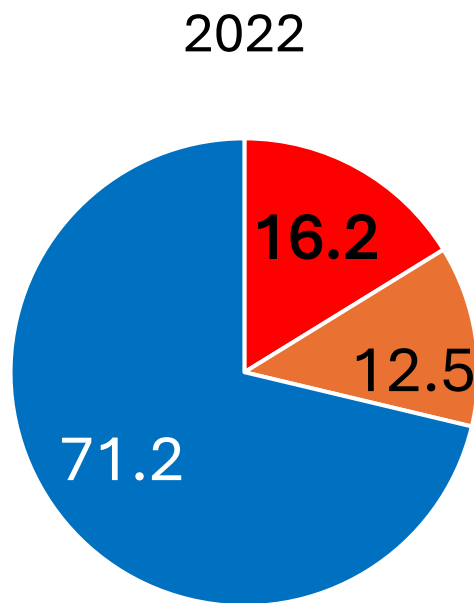
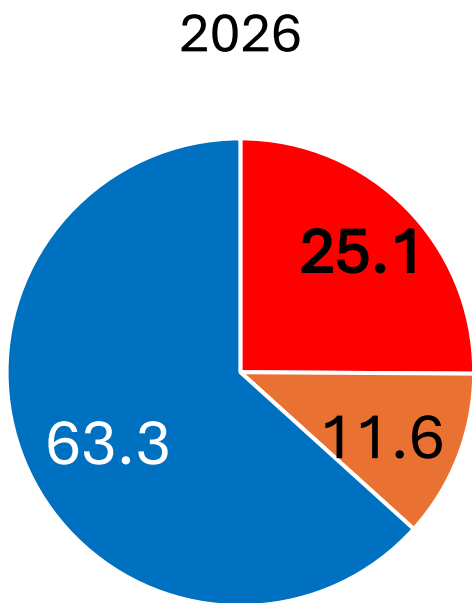
תקציב
הביטחון
עלה
דרמטית
ביחס
למצב טרום
המלחמה

הרכב התקציב השתנה

התפלגות תקציב המדינה בין הוצאה אזרחית, ביטחונית וריבית

■ הוצאה אזרחית
 ■ תשלומי ריבית
 ■ הוצאה ביטחונית

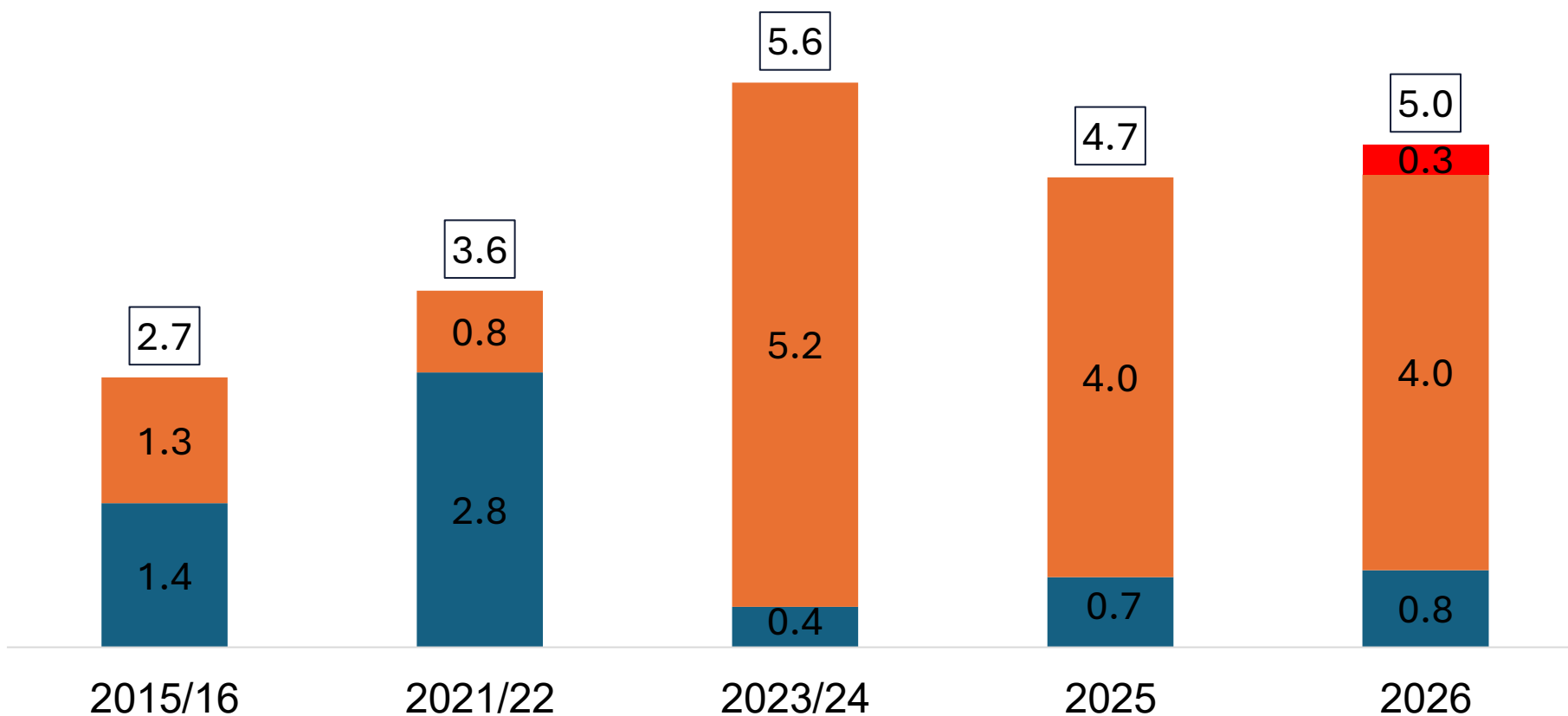

נתח תקציב
הביטחון
בתקציב גדל
בהתאם עד
לכדי רבע
מתקציב
המדינה

התקציבים הקואליציוניים וה"מולבנים"

■ קואליציוני מקובל
 ■ קואליציוני מובהק
 ■ קואליציוני "מולבן"

התקציבים
 הקואליציוניים
 השנה גבוהים
 ועברו תוך אי
 סדרים
 בתהליך
 התקציב
 ותקציבים
 "מוסתרים"
 רבים

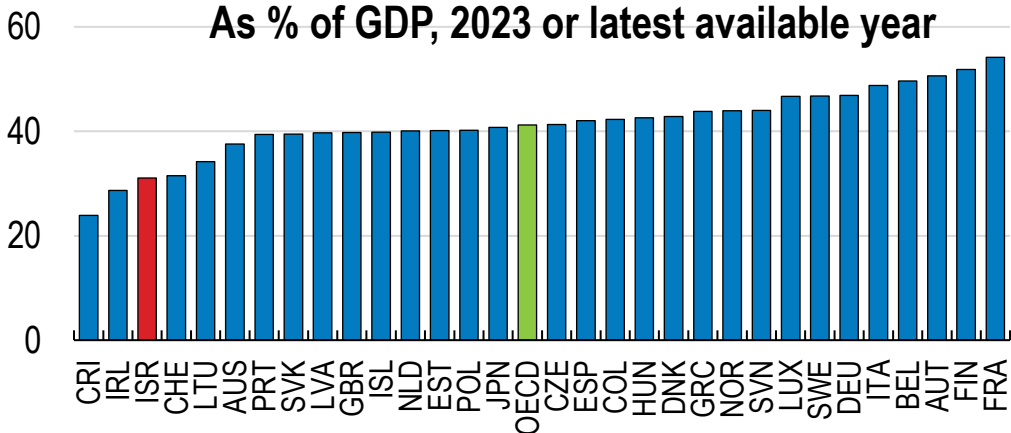
מבט לעתיד אתגר ההוצאה הביטחוניית והאזרחית

ההוצאה האזרחית בהשוואה בינלאומית

גם לפני
המלחמה
ההוצאה
האזרחית
בישראל
הייתה נמוכה
בכל
התחומים
בהשוואה
בינלאומית

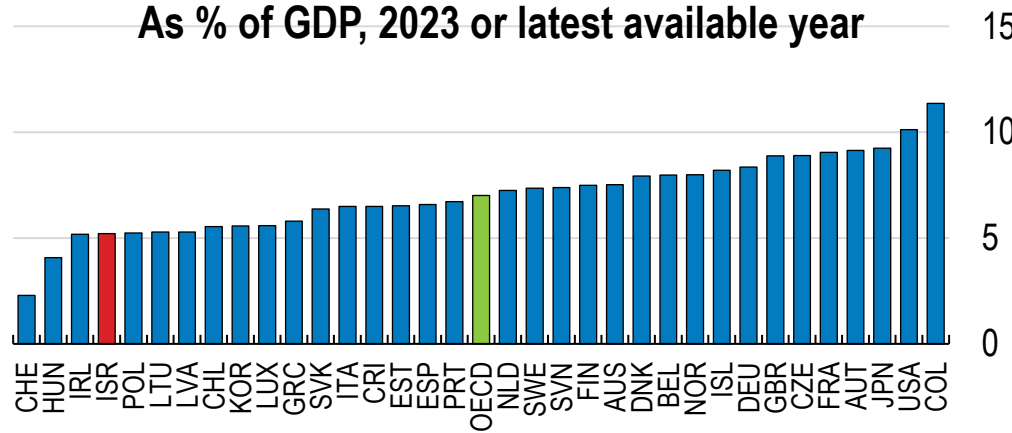
הוצאה אזרחית

As % of GDP, 2023 or latest available year

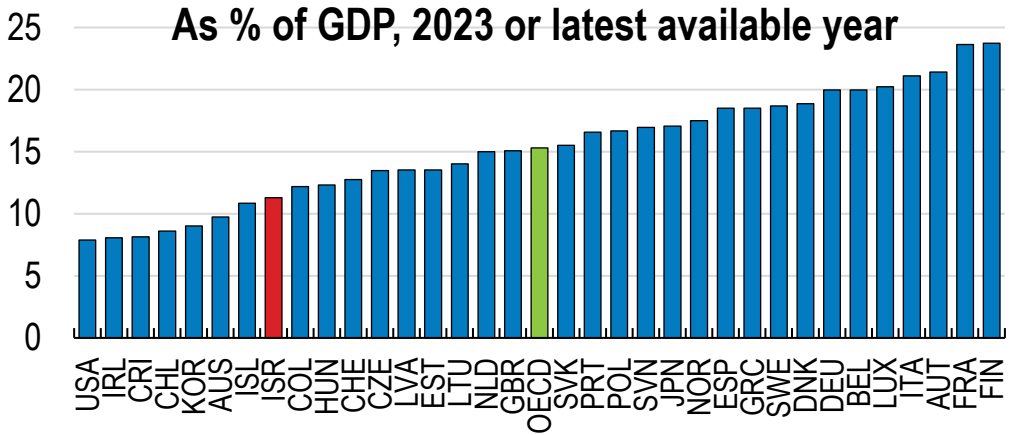
הוצאות בריאות

As % of GDP, 2023 or latest available year

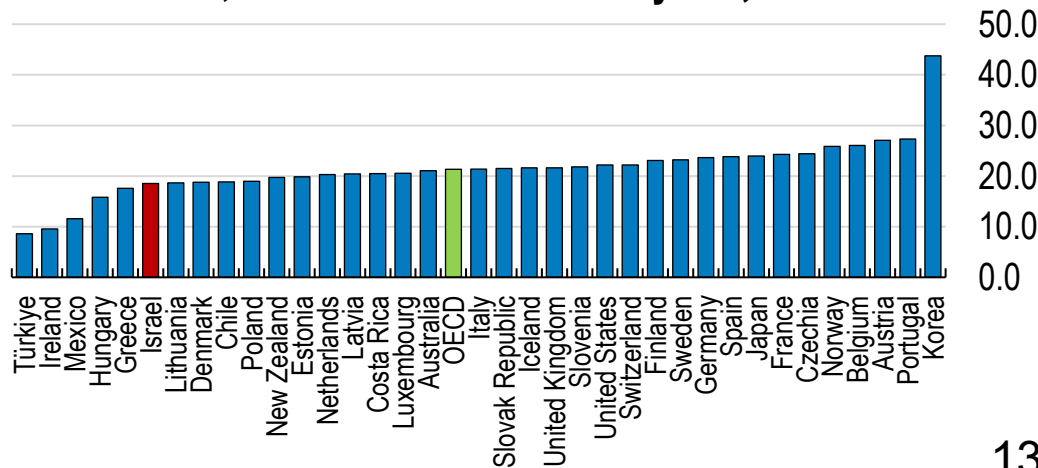

הוצאות על הגנה סוציאלית

As % of GDP, 2023 or latest available year

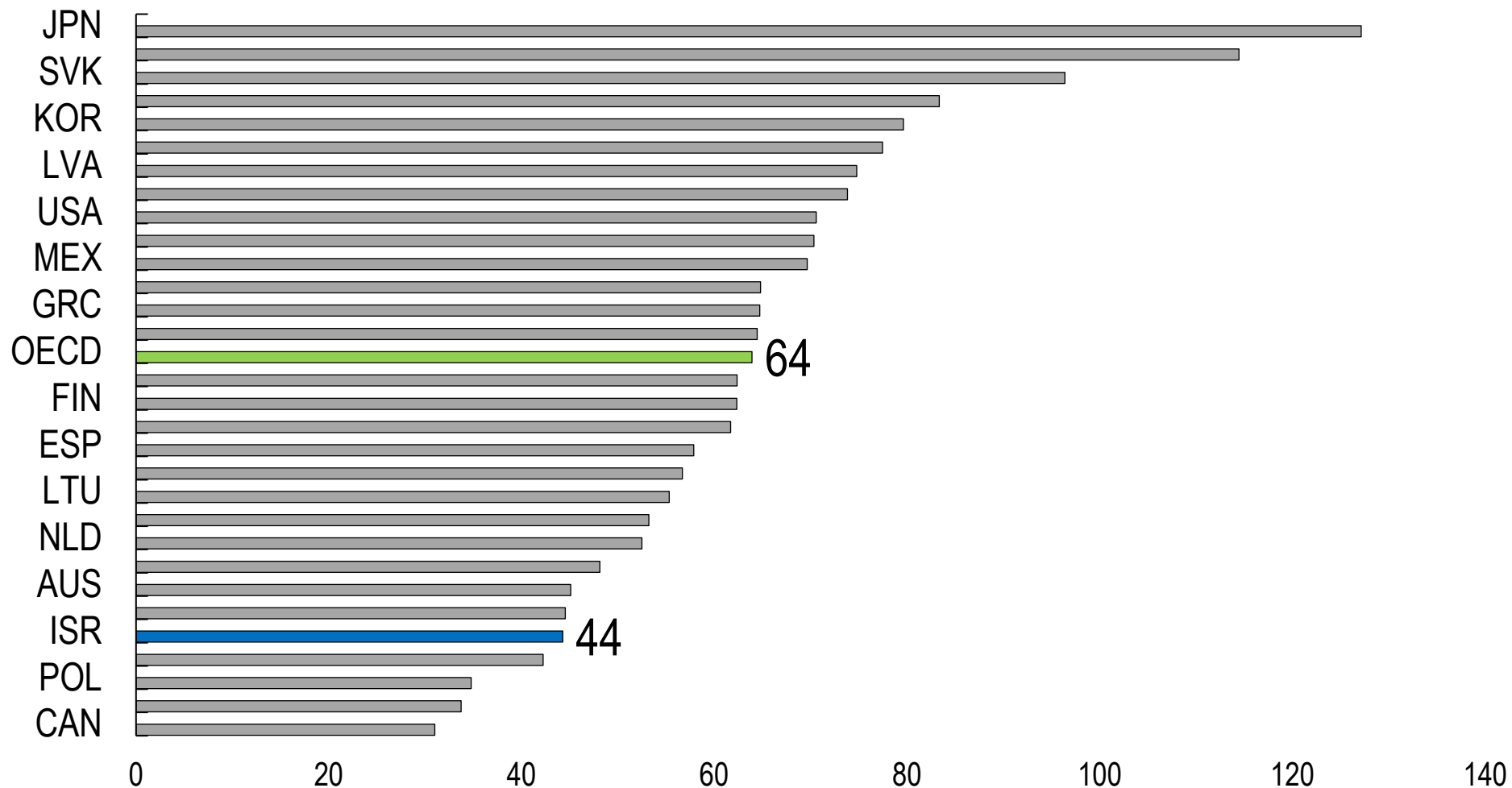
הוצאה ממשלתית לתלמיד בחינוך העל יסודי
ביחס לתוצר, 2022 or latest available year, %

Source: Israel Economic Outlook 2025, OECD
Education at a Glance 2025, OECD

מלאי התשתיות

נכסי ממשלה רחבה (לא כולל פיננסיים), 2022 או השנה העדכנית ביותר, % תוצר

קיים פער של
כ-400
מיליארד ₪
במלאי
התשתיות
הציבוריות
ביחס
לממוצע
ה-OECD

התקציבים האזרחיים הריאליים לנפש ושינוי מתקציב 2025 לתקציב 2026,
שקלים ריאליים לתושב, תחומי הוצאה נבחרים, מחירי 2024

שיעור שינוי 2025-26, %	2026	2025	
-12	4,928	5,614	תשתיות
-3	1,377	1,416	השכלה גבוהה
-7	437	501	תעסוקה
-3.3	41,015	41,735	סך כל ההוצאה האזרחית
-5.9	36,335	38,626	הוצאה אזרחית ללא "אחרות" (בעיקר תוספות מלחמה)

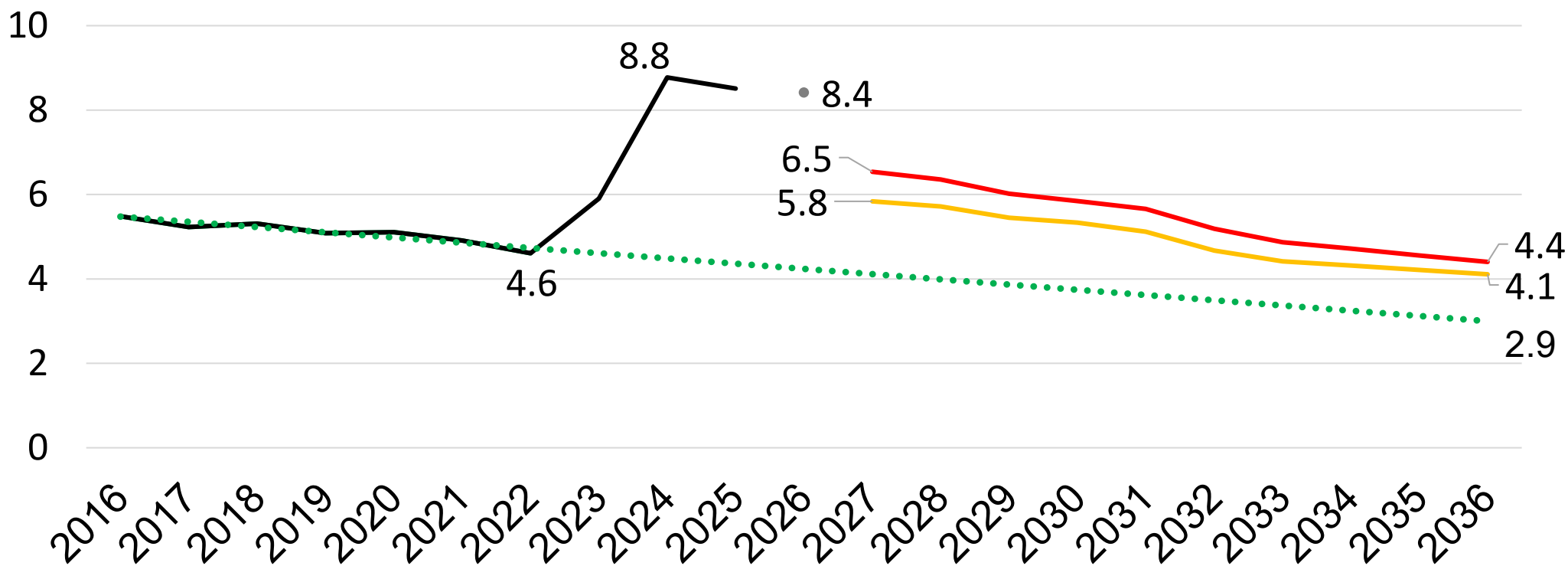
בתקציב 2026
ניכרת תחילת
השחיקה
בהוצאה
האזרחית לנפש
– שמחמירה אם
מנכים את
תקציבי השיקום
והרזרבות
למלחמה

ההוצאה הביטחונית הכוללת

ההוצאה הביטחונית ("ברוטו") לפי תוואי מדיניות שונים, אחוזי תוצר, 2016-2036

המלצות נגל — נתוני עבר — מגמת טרום מלחמה — תוכנית רוה"מ

*ההוצאה הביטחונית: כלל הוצאות הממשלה על ביטחון ("ברוטו") – בלי לנכות הוצאות מותנות בהכנסות, כמו הסיוע), לא כולל מיסים על ייבוא ביטחוני.

תוכנית רוה"מ: בהנחת תוספת של 300 מיליארד ₪ על פני עשור

תקציב
הביטחון
צפוי
להישאר
גבוה
בשנים
הקרובות
על פי
המלצות
נגל, ועוד
יותר על פי
הצהרת
רוה"מ

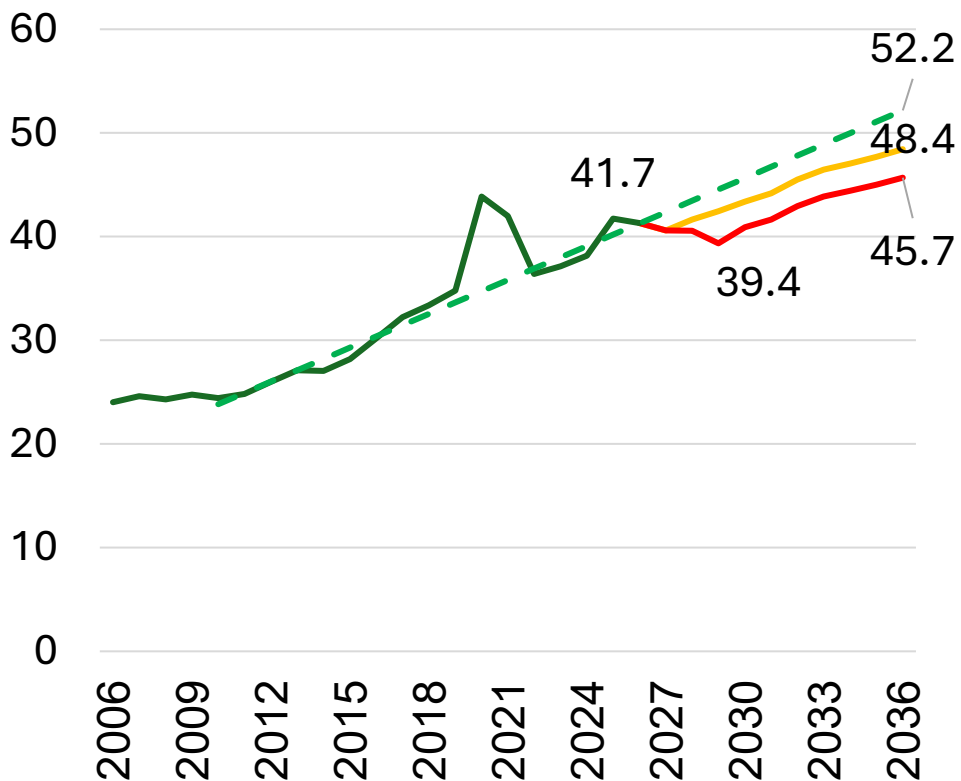

ההוצאה האזרחית באחוזי תוצר ולנפש

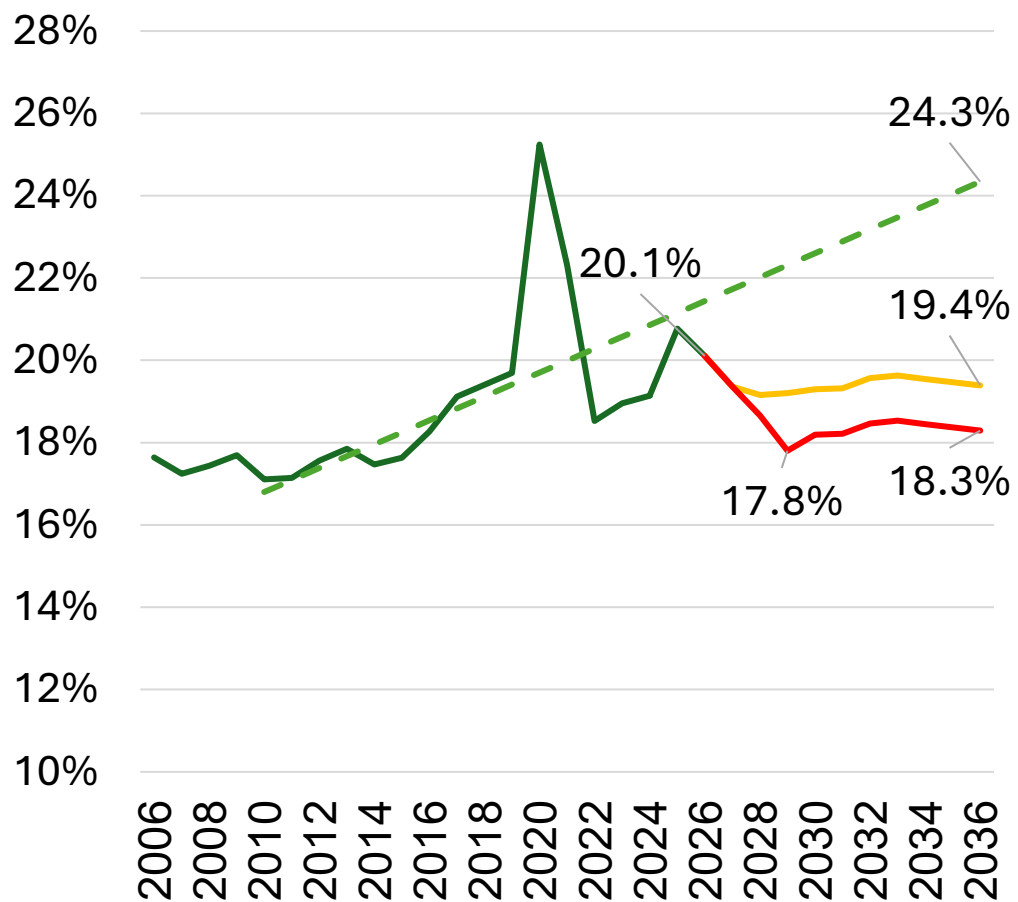
ההוצאות האזרחיות (התקציבית) תחת עמידה בכלל ההוצאה ותקרת הגירעון, 2006-2036

מגמת 2010-2019 - בפועל - כללי הוצאה + גירעון - כלל ההוצאה

הוצאה אזרחית - אלפי ₪ לנפש
(מחירי 2024)

הוצאה אזרחית - % תוצר

גם תחת
המלצות נגל
ובצמיחה
יציבה,
הכללים
הפיסקליים
הקיימים
והעלייה
בתקציב
הביטחון
יובילו
לפגיעה
בהוצאה
האזרחית

כנס אלי הורביץ
לכלכלה וחברה | 2026

של המכון הישראלי לדמוקרטיה

מבט לעתיד התוואי המומלץ

התוואי המצע--עקרונות

הנחה: הוצאה ביטחונית לפי המלצות נגל

- החזרת המרחב הפיסקלי: תוואי חוב יורד – ייצוב מיידי של החוב, ותוואי יורד עד רמה של 65% תוצר תוך עשור
- שמירה על תחרותיות המשק - עלייה הדרגתית של נטל המס מרמה של כ-33% תוצר עד לחציון מדינות ה-OECD המפותחות – כ-37%
- שיפור הדרגתי של השירותים האזרחיים והתשתיות—העלאת ההוצאה אזרחית לכ-37% האחוזון ה-13 של ה-OECD
- הפניית עיקר העלייה במיסים להוצאה אזרחית כך שתאפשר השקעה משמעותית במנועי צמיחה ושיפור בשירות לאזרח

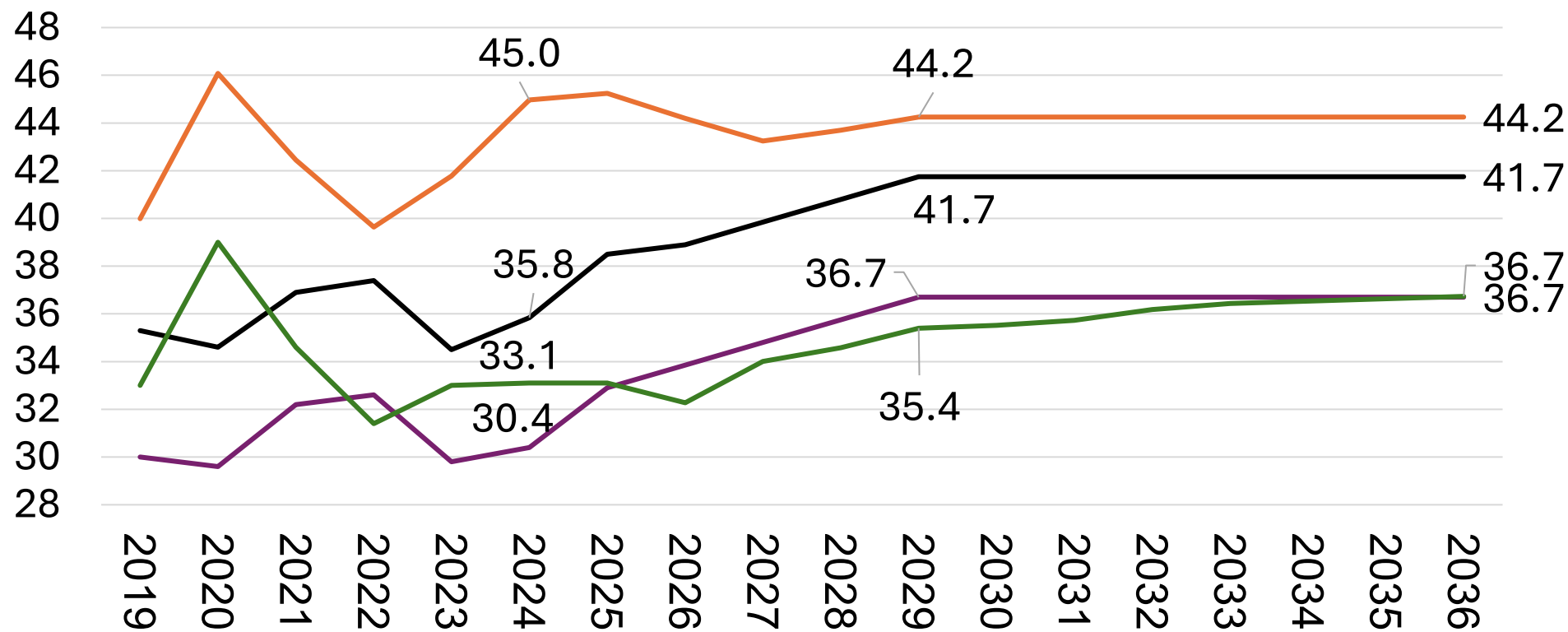
התוואי המוצע - עקרונות

- מיסוי - שיקום האימון כתנאי הכרחי — קיצוץ תקציבים מגזריים, הרחבת בסיס המס, צמצום הטבות ללא הצדקה
- הפניית רוב תוספת המיסים לשיפור השירותים וההשקעה הציבורית (תלוי בצמיחה יציבה ותקציב ביטחון תחת שליטה)
- יש לצמצם - הטבות גיאוגרפיות, הטבות מס על חיסכון ברמות הכנסה גבוהות, פטורים ממס על השכרת דירה יש למסות השפעות חיצוניות שליליות (מס פחמן, מס גודש)
- הרכב ההוצאה - לא קואליציוני, כן אוניברסלי
 - השקעה בתשתיות
 - צמצום פערים לצרכי שיפור השתלבות מיעוטים, קיצוץ תקציבים נוגדי השתלבות
 - השקעה בתקציבי השכלה גבוהה, מחקר ופיתוח
 - קירוב התקציב לאזרח באמצעות הרשויות המקומיות
 - שיפור רמת השכר בשירות הציבורי תוך תמריצים למצוינות

התוואי המומלץ – העלאת מיסים לרמה האופיינית ב-OECD לצורך ייצוב והורדת החוב והגדלת ההוצאה האזרחית

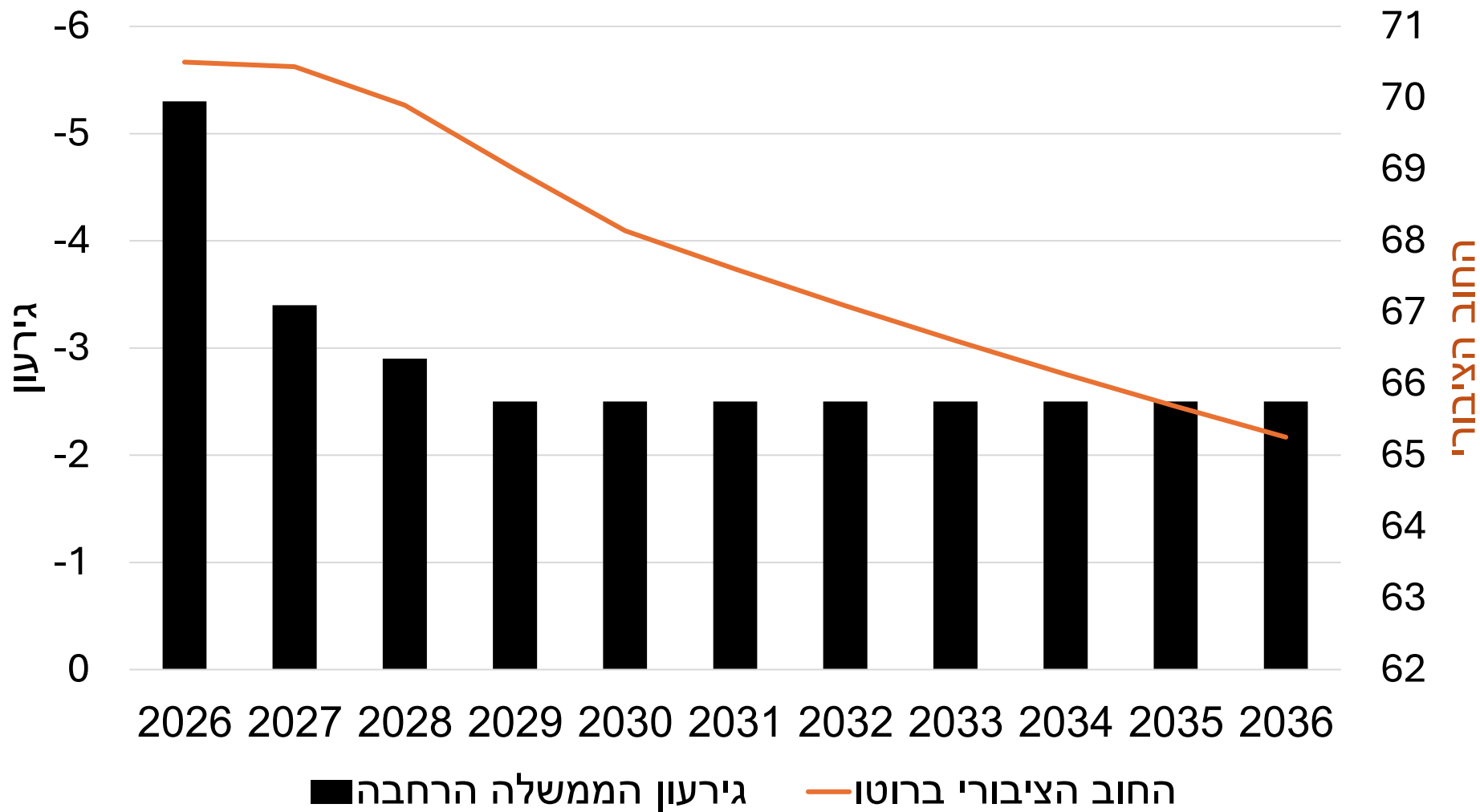
תוואי חלופי למצרפי הוצאות הממשלה הרחבה (תקציב + הוצאה מותנת + מוסדות לאומיים), 2006-2036, אחוזי תוצר

— הכנסות הממשלה הרחבה — הוצאות הממשלה הרחבה
— הכנסות ממיסים — ההוצאה האזרחית

התוואי המומלץ – העלאת מיסים לצורך ייצוב והורדת החוב והגדלת ההוצאה האזרחית

גירעון הממשלה (ציר שמאל, בעמודות) ו**יחס חוב-תוצר** (ציר ימין, בקו), לפי התוואי החלופי

תודה

